

differentiál az egyes alapjogok érvényesülése között (államcél – közjogi alanyi jog – magánjogi alanyi jog), valamint a látszatkollízió és az alapjogok tényleges ütközése között.

A szerző végkövetkeztetése szerint az alapjogok korlátozása nem öncélú, és nem terjedhet ki minden irányba. A korlátozásnak azzal az ellenétes joggal kell ekvivalensnek lennie, amely adott relációban ellene hat. Az ezen kívüli térréumban viszont az adott alapjog korlátozása indokolatlan. Valódi alapjogi kollízióról – szűkebb értelemben – abban az esetben beszélhetünk, amikor egy alapjog azonos korlátozási szinten akadályozza egy másik alapjog gyakorlását. Tágabb értelemben abban az esetben is alapjogi kollízióról beszélhetünk, amikor az alapjogok korlátozása nem azonos szintű szabályozásból következik, amikor tehát a jogrend egyértelműen meghatározza a közöttük lévő prioritást. A valódi kollízió az alapjogok szükségszerű korlátozásának természetes következménye. Az alapjogok valódi kollíziója esetén az egyik alapjog korlátozása elveinek figyelembe vétele csak akkor jöhet szóba, ha az érintett alapjogok egy meghatározott, konkrét tényállás kapcsán védett tartalmukban találkoznak. A valódi alapjogi kollízió esetében az államnak abban az értelemben cselekvési kötelessége áll fenn, amennyiben ezt az összeütközést valamilyen módon fel kell oldania, számos esetben oly módon, hogy valamely alapjog által védett értéket, érdeket arányosan korlátoz.

Berke Gyula

Román Róbert Ph.D. értekezése

Az elmúlt év októberében került sor a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának Doktori Iskolájában Román Róbert doktori értekezésének nyilvános vitájára. Az értekezést a jelölt „A gazdasági társaságok és a szövetkezetek vezetőire vonatkozó jogi szabályozás a bírói gyakorlat tükrében” címmel nyújtotta be Prugberger Tamás egyetemi tanár konzultens vezetésével. A dolgozat bírálói Kiss György és Berke Gyula voltak (mindketten a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karáról). A bíráló bizottság (Bíró György egyetemi tanár elnökle mellett, a bírálók egybehangzó javaslatának megfelelően) a nyilvános vita nyomán támogatta a jelölt számára a doktori fokozat odaítélését.

A szerző – számos, az ezredfordulót követően a tárgykörben, illetve ahhoz közvetve vagy közvetlenül kapcsolódóan publikált munkajogi és társasági, illetve cégjogi dolgot követően – a vezetők jogállásának komplex feldolgozására vállalkozott doktori értekezésében.

Noha a témaválasztás – legalábbis a nemzetközi társasági, illetve munkajogi irodalomban – újszerűnek semmiképpen nem, sokkal inkább klasszikusnak, tradicionálisnak mondható, megállapítható, hogy a hazai jogirodalomban eredeti és összességében sikeres kísérlettel találkoztunk. Meglepő ugyanis, hogy a társasági és a munkajogban is kiemelkedő elméleti és gyakorlati jelentőségű problémakör mennyire háttérbe szorult, és annak monografikus igényű feldolgozására az elmúlt évtizedekben nem akadt vállalkozó. (Kivételként talán egyetlen munkát említhetünk, mégpedig Pál Lajos: A vezetők

foglalkoztatásának szabályai című, a szerző által is feldolgozott kismonográfiáját, amely elsősorban a vezetők munkajogi jogállásának kérdéseire koncentrál.)

A tíz fejezetből (és összefoglalásból) álló dolgozat tematikáját áttekintve megállapítható, hogy az – noha a szerző e disztinkciót nem alkalmazza – általános és különös részből áll. Általános részinek tekinthetők az I-III. fejezetek, azaz a bevezető, majd ezt követően a történeti fejezet és végül a vezetők körének, illetve fogalmának meghatározásával foglalkozó harmadik fejezet. Az ehhez képest különös rész tartalmazza a vezetők jogállásának egyes részkérdéseivel (a jogviszony keletkezésével, tartalmával, megszűnésével, felelősségi kérdésekkel, a képviselettel, egyes speciális jogalanyok vezetőnek jogállásával és az új Ptk. tervezetnek az ügyvezetésre vonatkozó szabályaival) foglalkozó IV-X. fejezeteket. A dolgozat a gazdasági társaságok és a szövetkezetek vezetői jogállásának párhuzamos bemutatását tűzte célul. Ez a célkitűzés legalábbis azt a várakozást hordozta, illetve vetítette előre, hogy a két jogalany-típus körében konstituált vezetői státusz összehasonlításával lényeges következtetéseket lehet levonni ezek minőségére vonatkozóan. Ez a szerzői célkitűzés – megítélésünk szerint – a szövetkezetekre vonatkozó szabályozás igen alapos bemutatása ellenére is csak részlegesen teljesült, hiszen a szövetkezeti jogi szabályozás társasági joghoz közelítésének igénye mellett más következtetést nem hozott (hozhatott).

A III. fejezet a dolgozatnak elméleti szempontból központi fejezete, amely szándéka szerint a vezetők köre, a vezető-fogalom meghatározásának különböző aspektusaival foglalkozik – a társasági jogban, a szövetkezeti jogban, illetve a 4. alfejezetben a munkajogban. A dolgozat az elméleti megközelítések mellett széleskörűen dolgozza fel a hazai joggyakorlatot is (kisebb figyelmet fordítva az összehasonlító jogi szempontokra).

Az ún. különös rész elsőként a vezetők jogviszonyának létesítésével foglalkozik. A szerző jogalkalmazási tapasztalatok feldolgozásával tárgyalja a kérdéskört, több de lege ferenda javaslatot is megfogalmazva. Részletesen áttekinti az ún. menedzserszerződések gyakorlatát. Az összeférhetetlenségi és titoktartási szabályokat feldolgozó alfejezetek lényegében teljes körűen mutatják be a hazai bírói gyakorlatot, helyenkénti rövid utalással az európai bírósági gyakorlatra, illetve egyes külföldi tételes jogi megoldásokra. A dolgozatnak a vezetői felelősséggel és a képviselettel kapcsolatos fejezetei a legalaposabban kidolgozottak, mind társasági, mind szövetkezeti jogi, mind pedig munkajogi aspektusban. A vezetői minőség megszűnésére vonatkozó fejezettel összefüggésben a vezető állású munkavállalók munkajogviszonyának megszűnésével kapcsolatosan némi hiányérzetet kelt, hogy a Legfelsőbb Bíróság tárgybani gyakorlatának részletes (kritikai) elemzése elmaradt. A IX. fejezet egyes speciális jogalanyok vezetőire vonatkozó különös rendelkezéseket tárgyalja. A dolgozatot a Ptk-tervezet és a munkajogviszony szabályozásának kapcsolatára, a vezetők intern és extern viszonyaira vonatkozó megállapítások zárják.

A dolgozat összességében a választott – rendkívül időszerű - kutatási téma igényes kidolgozása, amely tematikusan jól kimunkált, áttekinthető, a hazai jogirodalmat és bírói gyakorlatot kellő alapossággal bemutató, elmélyült kutatómunkára utaló értekezés.

Berke Gyula